

Михайло Подоляк, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри української та іноземних мов імені Якіма Яреми
Львівського національного університету ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького

МАСОВІ ВІДКРИТІ ОНЛАЙН-КУРСИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

МВОК (Масові Відкриті Онлайн Курси), англійською MOOC (Massive Open Online Courses) були створені з метою забезпечити доступ будь-якої людини до провідних навчальних матеріалів з університетів всього світу. В Україні в 2014 році була створена власна платформа відкритих онлайн-курсів, яка називається Prometheus. Проаналізувавши сучасні праці науковців на цю тему, можемо виділити такі основні ознаки масового онлайн-курсу з іноземної мови: чітка структура, з поділами на тематичні частини, наявність форумів для обговорень, чатів, словників, відеопояснень та зовнішніх файлів, тестові завдання після кожної частини, інтерактивні завдання та вправи, практичне використання вивченого матеріалу. Основною перевагою відеоматеріалу в МВОКУ є можливість його сповільнити або пришвидшити, зупинити та повторити на певних, важливих моментах. Онлайн-курс не є чимось постійним та незмінним. Після створення викладачем онлайн-курсу з будь-якого предмету, його постійно треба вдосконалювати та доповнювати. Використання масових відкритих онлайн-курсів надає викладачеві можливість додатково оцінити компетенції студентів, особливо з іноземних мов. Використання МВОК не лише сприяє кращому засвоєнню нових знань та вмінь, а й підвищує зацікавленість та мотивацію у студентів.

Ключові слова: МВОК; професійно орієнтована іноземна мова; методика навчання іноземної мови.

Літ. 16.

Mykhailo Podoliak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Ukrainian and Foreign Languages Department named after Yakym Yarema Stepan Hzhitskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv

MASSIVE OPEN ONLINE COURSES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES FOR SPECIFIC PURPOSES

Modern educational trends envisage the use of various modern information and computer technologies and the accessibility of education to all people. Accessibility means any person with access to the Internet can acquire specific skills or education at the world's leading universities or from famous teachers. For this purpose, MOOCs (Massive Open Online Courses) were created. Today, many different platforms provide such courses; we highlight the most popular: Coursera, EdX, Khan Academy, and Udacity. In 2014, Ukraine created its platform of open online courses called Prometheus. The study aims to determine the role of mass open online courses in learning a foreign language in a professional direction. Having analyzed the modern works of scientists on this topic, we can highlight the following main features of a mass online foreign language course: a clear structure of the course, with divisions into thematic parts, the presence of forums for discussions, chats, dictionaries, video explanations, and external files, test tasks after each part, interactive tasks and exercises, practical use of the studied material. One of the main elements of MOOC is video materials. They are usually created by the teacher and are intended to explain the educational material. This is a kind of teacher's monologue during a stationary class. The main advantage of video material in MOOC is the ability to slow it down or speed it up, stop, and repeat it at certain essential moments. An online course is not something permanent and unchanging. After the teacher has created an online course on any subject, it should be constantly improved and supplemented; in particular, we recommend changing and improving the content, following the conditions of the educational process, uploading new and relevant data and educational materials that would increase students' interest in learning and their motivation. The use of mass open online courses provides the teacher with the opportunity to additionally assess students' competencies, especially in foreign languages. The use of MOOCs not only contributes to the better assimilation of new knowledge and skills but also increases the interest and motivation of students.

Keywords: MOOC; professionally-oriented foreign language; foreign language teaching method.

Постановка проблеми. Сучасні освітні тренди передбачають використання не лише різноманітних сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій, а й забезпечення доступності освіти усім людям. Під доступністю розуміється можливість будь-якої людини, з доступом до інтернету, здобути певні навички або освіту

у провідних університетах світу або у відомих викладачів. З цією метою і були створені МВОК (Масові Відкриті Онлайн Курси), англійською MOOC (Massive Open Online Courses).

На сьогоднішній день існує багато різноманітних платформ, які надають такі курси, серед них виділимо найпопулярніші: Coursera, EdX, Khan

Academy, Udacity. В Україні 2014 року була створена власна платформа відкритих онлайн-курсів, яка називається Prometheus. Станом на 2023 рік в Україні курси Prometheus, яких на платформі є понад 300, прослухали понад 2,3 мільйона осіб, серед яких 1,3 мільйона отримали сертифікат про закінчення.

Метою дослідження є визначення ролі масових відкритих онлайн-курсів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. Масові відкриті онлайн-курси сьогодні користуються великою популярністю серед людей у всьому світі. Так, станом на 2022 рік, більші ніж 200 мільйонів осіб пройшли курси на різних платформах. Кількість слухачів щороку зростає. До прикладу, в 2014 році таких слухачів лише на Coursera було 22,5 мільйона осіб [10, 295]. М. Соколік, створивши курс з вивчення іноземної мови під назвою “Principles of Written English”, набрала понад 50000 слухачів за п’ять тижнів [14, 21]. Отже, бачимо, що популярність МВОК серед людей лише набирає оберти. Тому, на нашу думку, такі курси доцільно більшою мірою інтегрувати у навчальний процес в університетах. Масові відкриті онлайн-курси можна використовувати як у дистанційній формі навчання, так і в змішаній та очній або традиційній. На нашу думку, та з власного досвіду, зазначимо, що найкраще вони підходять саме для змішаної форми навчання іноземної мови у ЗВО або для перевернутого класу. Студенти переглядають теоретичний матеріал вдома та приходять на заняття виконувати практичні вправи. Вони використовують навчальні матеріали, надіслані викладачем, додатково переглядаючи відеопояснення на обраних МВОК. У разі виникнення труднощів або питань – обговорюють їх з викладачем під час очних занять. Про ефективність такого методу зазначає В. Бінг [2, 21].

Перш ніж переходити до розгляду та аналізу переваг МВОК, варто розкрити історію виникнення таких курсів. Передовсім зазначимо, що серед дослідників немає чіткого розуміння, якого року або часу, такі курси виникли. Одні вчені називають 2011 рік, інші – 2008 [9; 11, 3562; 15, 33; 8, 74]. Різницю в періоді виникнення пояснюємо фактом, що різні дослідники розглядають онлайн-курси, створені різними людьми або на різних платформах чи в університетах.

Вивчаючи мотивацію студентів навчатися, використовуючи масові відкриті онлайн-курси, М. Кастрілло зазначає, що студенти зараховуються на курси іноземних мов з таких причин: щоб дізнатися більше про зміст та наповнення курсу, для професійного вдосконалення, для отримання сертифікату, для престижності, для спілкування з однодумцями [3, 77]. Р. Віснавтан зазначає, що МВОК

з вивчення іноземної мови можна пропонувати студентам, які не є успішними в навчанні [16, 38].

Дослідивши базу курсів на Coursera, EdX та Udacity, можемо зазначити, що на сьогоднішній день нема багато масових відкритих онлайн-курсів з предмету “Іноземна мова за професійним (ветеринарним) спрямуванням”. У відкритому доступі існує чимало курсів іноземної мови з економічної, юридичної та медичної сфер. Також є багато доступних курсів, які поділяються на рівні (A1-C2) без певного предметного спрямування.

Популярність масових відкритих онлайн-курсів також зумовлена, за В. Бінг, такими аспектами: відносна дешевизна, можливість спілкуватися та навчатися у найкращих світових викладачів, зручність для слухачів, можливість для студентів розробити власний темп та план навчання, персоналізація навчального процесу [2, 20]. Погоджуючись з перевагами науковця, зазначимо, що ми вбачаємо основну перевагу МВОК у можливості відносно недорого навчатися у провідних викладачів світу, у зручному місці та часі.

Проте окрім переваг, існують також і недоліки навчання через МВОК. В. Бінг зазначає, що основним недоліком масових відкритих онлайн-курсів є недостатня взаємодія студент – викладач, а отже, у здобувачів освіти може виникати відчуття відсутності [2, 20]. Р. Віснавтан поділяє цю думку, доповнюючи, що можливі також технічні проблеми, зокрема відсутність інтернету та неможливість поділитися необхідною інформацією [16, 37].

Також, за словами дослідників, недоліком масових відкритих онлайн-курсів є велика кількість учасників. Особливо учасників ця обставина впливає негативно на мовні курси. Так, А. Тексейра і Х. Мота зазначають, що неможливо ефективно тренувати усні навички одночасно у великій кількості слухачів [15, 40]. М. Соколік стверджує, що ефективність навчання на масових онлайн-курсах, особливо у видатних професорів, падає, оскільки вони не можуть належним чином оцінити самостійні роботи та результати усіх студентів. Також кожний учасник масових відкритих онлайн-курсів має власний темп навчання [14, 25].

Перед створенням онлайн-курсів рекомендуємо спочатку ретельно підготуватися до цього тривалого процесу. Спершу рекомендуємо пройти онлайн-курс на українській платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus під назвою “Як створити масовий відкритий онлайн-курс”. Протягом чотирьох тижнів викладачі розкажуть, як правильно розробити онлайн-курс, які матеріали треба підбирати та багато іншого [13]. Також досить цікавим є практичний досвід Х. Лін та Ж. Інінг щодо створення МВОК, використовуючи платформу Google Classroom. Викладачі, які бажають створити влас-

ний онлайн курс, знайдуть тут багато корисної інформації [4, 58–61].

Ми проаналізували багато відкритих масових онлайн-курсів з іноземної мови на популярних платформах Coursera, EdX та Udacity. А отже, можемо виділити такі основні ознаки масового онлайн-курсу з іноземної мови:

- чітка структура з піділами на тематичні частини;
- наявність форумів для обговорень, чатів, словників, відео пояснень та зовнішніх файлів;
- тестові завдання після кожної частини;
- інтерактивні завдання та вправи;
- практичне використання вивченого матеріалу.

М. Періфаноу та А. Економід зазначають, що створення власного онлайн-курсу вимагає багато зусиль та часу. Також при цьому важливо враховувати потреби слухачів, форму та ступінь навчальної взаємодії, рівень колаборації або автономності навчання, тип оцінювання тощо. Науковці зазначають, що, створюючи масовий відкритий онлайн-курс з вивчення іноземної мови, викладач повинен враховувати шість вимірів:

1. Зміст – навчальні матеріали, використання ІКТ в навчальному процесі, різноманітність вправ та діяльності, спрямовані на ефективне навчання;
2. Педагогіка – комунікація під час курсу, співпраця, групове навчання, автономність, мотивація, форми та методи навчання;
3. Оцінювання – вибір відповідного виду тесту, час оцінювання, відгуки;
4. Спільнота – створення навчальної спільноти;
5. Технічна інфраструктура – наявність доступу до інтернету, максимально можлива кількість користувачів, платформи, які використовуватимуться;
6. Фінансова складова – вартість курсу, його акредитація та цінність у кредитах ECTS [11, 3563–3564].

Х. Лін та Ж. Їнінг констатують, що при створенні масового відкритого онлайн-курсу з вивчення іноземної мови викладач мусить врахувати такі ключові аспекти: навчальні матеріали, дискусійні форуми, відгуки на курс, кінцеві терміни, педагогічну складову тощо [4, 52–55]. Натомість М. Фонтана та В. Леффа наголошують, що в онлайн-курсі з вивчення іноземної мови має бути чітко визначена мета навчання, оскільки без неї студенти не розумітимуть суті навчального процесу [8, 84].

Важливою у відкритому онлайн-курсі з іноземної мови є комунікація між студентами та викладачем. Так, серед найпопулярніших способів комунікації М. Кастрілло виокремлює такі: електронна пошта, онлайн-форум, блог, вебконференція та чат [3, 79].

Досить ґрунтовно основні аспекти, які важливо врахувати при розробці онлайн-курсу з іноземної мови, описують А. Тексейра і Х. Мота. Дослідники зазначають, що його тривалість онлайн-курсу має

бути в межах 6–7 тижнів. Перший тиждень має бути обов'язково ознайомчим, а інші – розроблятися відповідно до тем. В основі навчання має лежати виконання завдань, а саме: учасники мають навчатися самостійно, досліджувати навчальні ресурси, здійснювати пошук потрібних навчальних матеріалів, робити вправи та завдання, які відображатимуть їхнє розуміння матеріалу. Навчальні ресурси мають бути доступними онлайн з відповідними ліцензіями або дозволами, або ж розроблені самими викладачами чи університетами. Завдання мають бути доступними, відповідати визначеному рівню та тренувати усі види мовленевої діяльності. Важливу частину підготовки повинні складати усні тренування. Для цього автори пропонують використовувати усі доступні технічні засоби, онлайн-програми, відеопояснення. Окрім того, обов'язковим та важливим елементом мови є відгуки на курс [15, 42–45].

М. Кастрілло надає такі рекомендації викладачам іноземної мови, які створюють відкриті онлайн-курси: поділити курс на тематичні модулі або розділи, тривалість всього курсу не повинна перевищувати 12 тижнів, ретельно розраховувати час на виконання вправ та пояснення, загальний час навчання в МВОК не повинен перевищувати 4–8 годин, визначити обов'язкові та додаткові завдання [3, 73].

Одним з головних елементів МВОК є відеоматеріали. Вони створюються зазвичай викладачем та призначені для пояснення навчального матеріалу. Це свого роду монолог викладача під час стаціонарного заняття. Основною перевагою відеоматеріалу в МВОКУ є можливість його сповільнити або пришвидшити, зупинити та повторити на певних, важливих моментах. Так студенти можуть краще занотувати основні елементи заняття. Подібні переваги знаходимо в дослідженні М. Кастрілло [3, 75].

Проте до відеоматеріалів для масових відкритих онлайн-курсів, особливо з вивчення іноземної мови, є декілька важливих вимог, які важливо врахувати при їх створенні. Пера – тривалість відеопояснення; вона не має перевищувати 10–15 хвилин. Якщо ж пояснення займає більше часу – тоді краще зробити два окремих відеофайли. Ми рекомендуємо, щоб пояснення записував викладач, який навчає студентів та створює відповідний онлайн-курс. На відео він може врахувати усі аспекти навчального процесу на занятті. Подібні рекомендації щодо створення відеопояснень знаходимо в дослідженнях М. Кастрілло [3, 75], М. Соколік [14, 24], М. Фонтана та В. Леффа [8, 84].

Важливо зазначити, що онлайн-курс не є чимось постійним та незмінним. Після створення викладачем онлайн-курсу з будь-якого предмету, його постійно треба вдосконалювати та доповнювати, зокрема рекомендуємо змінювати та вдосконалювати зміст, відповідно до умов навчального процесу, завантажувати нові й актуальні дані та

навчальні матеріали, які підвищували б зацікавленість студентів у навчанні та їхню мотивацію.

Ми виділяємо два шляхи професійного вдосконалення методики викладання з використанням МВОК викладачами іноземної мови. Перший полягає у тому, що викладачі підбирають курси вдосконалення викладацької майстерності, успішно проходять їх та здобувають нові важливі компетентності. Суть другого у тому, що викладачі іноземних мов обирають курси з вивчення іноземних мов у популярних та провідних викладачів світу та, проходячи курс, вдосконалюють власний, впроваджуючи нові методику та навчальні засоби, які вони побачили на обраному ними курсі.

Висновок. Отже, масові відкриті онлайн-курси є сучасною освітньою розробкою, яка сприяє здобуттю студентами необхідних знань. Серед переваг МВОК виділяють доступність, зручність та можливість навчатися у провідних світових фахівців. Відкриті онлайн-курси з вивчення іноземної мови є ефективним та корисним додатковим навчальним засобом, який ми рекомендуємо використовувати паралельно з традиційним навчанням. Використання МВОК не лише сприяє кращому засвоєнню нових знань та вмінь, а й підвищує зацікавленість і мотивацію у студентів. Викладачі можуть використовувати як власні розроблені онлайн-курси з вивчення іноземних мов, так і курси інших викладачів або університетів. Також і викладачі можуть проходити масові відкриті онлайн-курси з метою підвищення професійної майстерності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Tita Beaven, Tatiana Codreanu, Alix Creuzé. Motivation in a Language MOOC: Issues for Course Designers. Language MOOCs: Providing Learning, Transcending Boundaries. De Gruyter Open, 2014. pp. 48–66.
2. Bing Wang. The College English Teaching Reform Based on MOOC. *English Language Teaching*. 2017. № 10. pp. 19–22. DOI: <http://10.5539/elt.v10n2p19>.
3. Castrillo Maria Dolores. Language Teaching in MOOCs: the Integral Role of the Instructor, 2014. pp. 67–90. DOI: <http://10.2478/9783110420067.5>.
4. Lin Chin-Hsi & Zhang Yining. MOOCs and Chinese Language Education. *Journal of Technology and Chinese Language Teaching*. 2014. № 5. pp. 49–65.
5. Edpuzzle. URL: <https://edpuzzle.com/> (дата звернення: 25.05.2024).
6. H5P. URL: <https://h5p.org/> (дата звернення: 25.05.2024).
7. King Monty, Luan Bernadete & Lopes Esperança. Experiences of Timorese language teachers in a blended Massive Open Online Course (MOOC) for Continuing Professional Development (CPD). *Open Praxis*. 2018. № 10. pp. 279–287. DOI: <http://10.5944/openpraxis.10.3.840>.
8. Marcus Vinicius Liessem Fontana, Vilson Jose Leffa. MOOCs for language teaching: A study on CALL from the connectivist perspective. *Alfa: Revista de Linguística (São José do Rio Preto)*. 2018. № 62. pp. 75–89.
9. Ibáñez Moreno Ana & Traxler John. MALL-based MOOCs for language teachers: Challenges and opportunities.

Porta Linguarum : monograph. 2016. pp. 73–85.

10. Mcilroy Tara, Morrison Brian & Manning Craig. MOOCs in Language Education and Professional Teacher Development: *Possibilities and Potential*. 2014. Vol. 5. No. 3. pp. 294–308. DOI: <http://10.37237/050308>.

11. Maria Perifanou, Anastasios Economides. MOOCs for foreign language learning: an effort to explore and evaluate the first practices. *Proceedings of INTED2014 Conference 10th-12th March 2014, Valencia, Spain*. pp. 3561–3570.

12. PlayPosit. URL: <https://go.playposit.com/> (дата звернення: 25.05.2024).

13. Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/MOOC101/2016_T1/about (дата звернення: 25.05.2024).

14. Sokolik Maggie. What Constitutes an Effective Language MOOC? Language MOOCs. De Gruyter Open Poland, 2015. pp. 16–32. DOI: <http://10.2478/9783110420067.2>.

15. Teixeira Antonio & Mota José. A Proposal for the Methodological Design of Collaborative Language MOOCs. Language MOOCs. De Gruyter Open Poland, 2015. pp. 32–47. DOI: <http://10.2478/9783110420067.3>.

16. Viswanathan R. Teaching and Learning through MOOC. *Frontiers of Language and Teaching*. 2012. Vol. 3. pp. 32–40.

REFERENCES

1. Tita Beaven, Tatiana Codreanu, Alix Creuzé (2014). Motivation in a Language MOOC: Issues for Course Designers. Elena Martín-Monje; Elena Bárcena. Language MOOCs : Providing Learning, Transcending Boundaries, De Gruyter Open. pp. 48–66. [in English].
2. Bing, Wang (2017). The College English Teaching Reform Based on MOOC. *English Language Teaching*. No. 10. pp. 19–22. DOI: <http://10.5539/elt.v10n2p19>. [in English].
3. Castrillo, Maria Dolores (2014). Language Teaching in MOOCs: the Integral Role of the Instructor. pp. 67–90. DOI: <http://10.2478/9783110420067.5>. [in English].
4. Lin, Chin-Hsi & Zhang, Yining (2014). MOOCs and Chinese Language Education. *Journal of Technology and Chinese Language Teaching*. No. 5. pp. 49–65. [in English].
5. Edpuzzle. Available at: <https://edpuzzle.com/> (Accessed 25 May 2024). [in English].
6. H5P. Available at: <https://h5p.org/> (Accessed 25 May 2024). [in English].
7. King, Monty & Luan, Bernadete & Lopes, Esperança (2018). Experiences of Timorese language teachers in a blended Massive Open Online Course (MOOC) for Continuing Professional Development (CPD). *Open Praxis*. No. 10. pp. 279–287. DOI: <http://10.5944/openpraxis.10.3.840>. [in English].
8. Marcus Vinicius Liessem Fontana, Vilson Jose Leffa (2018). MOOCs for language teaching: A study on CALL from the connectivist perspective. *Alfa: Revista de Linguística (São José do Rio Preto)*. 62. pp. 75–89. [in English].
9. Ibáñez Moreno, Ana & Traxler, John (2016). MALL-based MOOCs for language teachers: Challenges and opportunities. *Porta Linguarum*. Monograph. pp. 73–85. DOI: <http://10.30827/Digibug.54090>. [in English].
10. Mcilroy, Tara & Morrison, Brian & Manning, Craig (2014). MOOCs in Language Education and Professional Teacher Development: Possibilities and Potential. Vol. 5. No. 3. pp. 294–308. DOI: <http://10.37237/050308>. [in English].

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА:
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ І ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

---

11. Maria A. Perifanou, Anastasios A. Economides (2014). MOOCs for foreign language learning: an effort to explore and evaluate the first practices. Proceedings of INTED2014 Conference 10th-12th March 2014, Valencia, Spain. pp. 3561–3570. [in English].

12. PlayPosit. Available at: <https://go.playposit.com/> (Accessed 25 May 2024). [in English].

13. Prometheus. Available at: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/MOOC101/2016_T1/about (Accessed 25 May 2024). [in English].

14. Sokolik, Maggie (2015). What Constitutes an Effective Language MOOC? Language MOOCs. De Gruyter Open

Poland. pp. 16–32. DOI: <http://10.2478/9783110420067.2>. [in English].

15. Teixeira, Antonio & Mota, José (2015). A Proposal for the Methodological Design of Collaborative Language MOOCs. Language MOOCs. De Gruyter Open Poland pp. 32–47. DOI: <http://10.2478/9783110420067.3>. [in English].

16. Viswanathan, R. (2012). Teaching and Learning through MOOC. Frontiers of Language and Teaching. Vol. 3. pp. 32–40. [in English].

Стаття надійшла до редакції 31.05.2024

УДК 378.091.12.011.3-051:378.014.25(477:100)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.307845>

Володимир Товстоган, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії й методики виховання, психології та інклюзивної освіти
Комунального вищого навчального закладу “Херсонська академія неперервної освіти”

Ірина Брюховецька, кандидат хімічних наук, доцент,
доцент кафедри біології та хімії
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Валентина Габрик, старший викладач
Українсько-Американського Університету Конкордія

**ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ І
ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

У статті проаналізовано сучасні тенденції розвитку і модернізації системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців. Актуалізовано значущість контекстного навчання як такого, що забезпечує спрямування змістового потенціалу навчальних предметів, а також методів та форм навчання на формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Визначено роль і місце в системі професійно-педагогічної підготовки самостійної роботи студентів і проєктного методу навчання як перспективних засобів формування предметних і надпредметних результатів освітньої діяльності.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка; компетентність; контекстне навчання; самостійна робота студентів; проєктний метод навчання.

Лім. 11.

Volodymyr Tovstohan, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Theory and Methodology of
Education, Psychology and Inclusive Education Department,
Communal Higher Educational Establishment “Kherson Academy of Continuing Education”,
Kherson Regional Council

Iryna Briukhovetska, Ph.D. (Chemistry), Associate Professor,
Associate Professor of the Biology and Chemistry Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Valentyna Habryk, Senior Lecturer,
Ukrainian-American Concordia University

**PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL TRAINING: TRENDS OF DEVELOPMENT AND
IMPROVEMENT IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION**

The article analyzes modern trends in the development and modernization of the system of professional and pedagogical training of future specialists. Attention is focused on: peculiarities of the organization of training in the information environment; formation of students' ability to research, design, inventive activity; development of scientific education and strengthening of theoretical research in the field of education; strengthening the differentiation and individualization of the educational process; implementation of the principles of continuous education and creation of new types of educational institutions for non-formal education; transformation of the content of higher education (strengthening of social and humanitarian components), standardization of education; improvement of organizational forms of training; globalization of the educational services market.